

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Попенко Олександр Олександрович
аспірант 1-го курсу ОНП «Менеджмент»
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
(м. Одеса, Україна)

Масленніков Євген Іванович
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та інновацій
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
(м. Одеса, Україна)

Внутрішній аудит є принципово важливою складовою ефективною системи управління підприємством. З його допомогою топ-менеджмент підприємства здатен приймати управлінські рішення спираючись на максимально достовірні і якісні оцінки ефективності та результативності бізнес-системи, управляти ризиками, покращувати процеси, а також забезпечувати дотримання вимог законодавства та внутрішніх політик і регламентів.

Разом із вже відміченою базовою користю впровадження системи внутрішнього аудиту, в умовах глобальних викликів особливо пріоритетного значення набувають такі переваги, як:

- швидка адаптація до змін зовнішнього середовища;
- забезпечення безперервної діяльності;
- збереження конкурентоспроможності.

Все це зумовлено вкрай непередбачуваним станом ринкового середовища, скороченим і нестабільним горизонтом планування господарської діяльності, стрімко зростаючим спектром ризиків починаючи від раптових пошкоджень ланцюжків постачання, закінчуючи різким падінням споживчого попиту спричиненого не ринковими факторами.

Враховуючи весь масштаб поточних загроз функціонуванню бізнес-системи, топ-менеджмент під їх постійним тиском, потребує потужної, якісної та професійної підтримки від підрозділів внутрішнього аудиту. В рамках даної допомоги керівництву підприємства варто розраховувати на наступні стратегічні завдання:

- оцінка ризиків та розробка стратегії диверсифікації виробництва, щоб зменшити залежність від одного ринку, чи його сегмента орієнтованого на певний асортимент товарів, робіт, послуг;
- оцінка ризиків та розробка стратегії забезпечення підприємства необхідними показниками фінансової ліквідності та резервними інвестиційними джерелами;
- оцінка ризиків та розробка стратегії по закриттю зобов'язань підприємства перед покупцями, кредиторами, постачальниками, інвесторами, державою та іншими партнерами;
- оцінка ризиків та розробка стратегії забезпечення виробництва альтернативними ланцюжками постачання;
- оцінка ризиків та розробка стратегії забезпечення підприємства резервними енергоресурсами;
- розробка резервних алгоритмів дій для ключових бізнес-процесів підприємства при настанні певних форс-мажорних обставин;
- розробка резервних точок внутрішнього контролю для запобігання небажаних наслідків від настання тих чи інших форс-мажорних обставин.

Варто підкреслити, що зазначений перелік не є вичерпним та вказує лише найбільш очевидні напрямки діяльності в умовах таких глобальних викликів, як війна чи пандемія. Опціональна доступність подібного застосування підрозділів внутрішнього аудиту напряму залежить від їх інтеграції у відповідні сфери господарської діяльності, наявності професійної та спеціальної галузевої експертизи аудиторів, налагодженої бізнес-системи в частині

інформаційно-аналітичного забезпечення та налаштування процесів операційної діяльності.

Успішне виконання поставлених стратегічних завдань перед внутрішнім аудитом має бути зумовлено коректним функціональним навантаженням, адже універсальність, кваліфікація та висока обізнаність аудиторів може спонукати топ-менеджмент до нетипового використання підрозділу, наприклад, розглядати співробітників, як кадровий резерв чи залучення в окремі бізнес-процеси, як механізм операційного контролю. Так, міжнародними стандартами професійної практики внутрішнього аудиту передбачено: «Функція внутрішнього аудиту повинна оцінювати та надавати відповідні рекомендації, спрямовані на удосконалення процесу корпоративного управління для:

- прийняття стратегічних та операційних рішень;
- нагляду за управлінням ризиками та контролем;
- підтримання відповідних етичних принципів і цінностей у рамках організації;
- забезпечення ефективного управління діяльністю організації та її відповідальності;
- надання інформації стосовно ризиків і контролю відповідним підрозділам організації;
- координування діяльності та обміну інформацією між радою, зовнішніми і внутрішніми аудиторами, іншими сторонами, що надають аудиторські послуги, та керівництвом» [2].

Властивими фундаментальними функціями внутрішнього аудиту, як частини сучасної системи управління підприємством є: контрольна, консультативна та просвітницька функції.

Контрольна функція є базовою і полягає в оцінці ефективності та результативності систем управління, внутрішнього контролю та звітності підприємства. Внутрішній аудит перевіряє, чи дотримуються на підприємстві вимог законодавства, внутрішніх політик і процедур, а також чи є системи управління, контролю та звітності ефективними та результативними [3].

Консультативна функція полягає в наданні топ-менеджменту підприємства рекомендацій щодо покращення операційних процесів, контролю, звітності та бізнес-системи загалом. Внутрішній аудит використовує свої знання та досвід для надання рекомендацій, які допоможуть підприємству досягти своїх цілей.

Просвітницька функція полягає у підвищенні обізнаності керівництва підприємства та персоналу про важливість ефективної системи управління. Внутрішній аудит проводить наради та внутрішні презентації, з метою підвищення обізнаності про такі аспекти, як: ефективність і результативність діяльності підприємства, відповідність бізнесу вимогам законодавства, внутрішніх політик і процедур, управління ризиками, контроль і звітність.

Внутрішній аудит в системі управління підприємством в умовах глобальних викликів займає ключове місце і виконує важливу роль у забезпеченні стабільності та успішності підприємств. Згідно з сучасними реаліями глобального бізнес-середовища, підприємства стикаються з низкою надскладних проблем, таких як зміни в економічних умовах, політична нестабільність, технологічні трансформації та екологічні чинники. Внутрішній аудит саме той універсальний інструмент, що допомагає ідентифікувати можливі проблеми, визначати ризики та отримувати рекомендації для їх вирішення. Це робить його невід'ємною складовою ефективною системи управління успішним підприємством.

Список використаної літератури

1. Побережець О. В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства : монографія. Херсон : Видавництво : Грінь Д. С., 2016. 500 с.
2. Інститут внутрішніх аудиторів. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту. URL: <https://www.theiia.org/globalassets/site/standards/mandatory-guidance/ippf/2017/ippf-standards-2017-ukrainian.pdf>.
3. Немченко В. В. Аудит (Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту) / За ред. проф. В. В. Немченко, О. Ю. Редько. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 540 с.